

Revista

de Arheologie, Antropologie
și Studii interdisciplinare

Journal of Archaeology, Anthropology
and Interdisciplinary Studies

4

2022

COLEGIUL EDITORIAL

Dr. hab. Valentin DERGACIOV, editor onorific (Republica Moldova)

Prof. Paul PETTITT, editor onorific (Marea Britanie)

Dr. Angela SIMALCSIK, editor responsabil (România, Republica Moldova)

Dr. Bianca PREDĂ-BĂLĂNICĂ (Finlanda, România)

Dr. Alin FRÎNCULEASA (România)

Dr. Cristian Eduard ȘTEFAN (România)

Dr. Daniel GARVĂN (România)

Dr. Denis TOPAL (Republica Moldova)

Dr. Adela KOVÁCS (România)

COLEGIUL DE REDACȚIE/PEER-REVIEW

Dr. Angela SIMALCSIK, redactor responsabil
(România, Republica Moldova)

Prof. Paul PETTITT (Marea Britanie)

Dr. Denis TOPAL (Republica Moldova)

Dr. Adela KOVÁCS (România)

Dr. Gabriel VASILE (România)

Dr. Vasile DIACONU (România)

Dr. Bianca PREDĂ-BĂLĂNICĂ (Finlanda)

Dr. Vitalij S. SINIKI (Moldova)

Dr. Dorina ONICĂ (Republica Moldova)

Dr. Valentin DUMITRAȘCU (România)

Dr. Lucian MUNTEANU (România)

Cristina-Elena CORDOȘ (România)

Dr. Mariana COCIERU (Republica Moldova)

Dr. Ioan Sebastian BRUMĂ (România)

Dr. Lavinia GRUMEZA (România)

Dr. Ștefan HONCU (România)

Dr. Raluca KOGĂLNICEANU (România)

Dr. George Bodi (România)

Ion CIOBANU, secretar de redacție
(Republica Moldova)

Dr. Alin FRÎNCULEASA (România)

Dr. Cristian Eduard ȘTEFAN (România)

Dr. Ștefan VASILE (România)

Dr. Daniel GARVĂN (România)

Dr. Roxana MUNTEANU (România)

Dr. doc. Oksana HRYTSYUTA (Ucraina)

Dr. Dmitriy KIRICENKO (Azerbaidjan)

Dr. Alexandru BERZOVAN (România)

Dr. Andrei COROBCEAN (Republica Moldova)

Marian LIE (România)

Dr. Lilia DERGACIOVA (România)

Dr. Robert Daniel SIMALCSIK (România)

Dr. Cătălin-George FEDOR (România)

Dr. Victor COJOCARU (România)

Dr. Bogdan HAIDUC (România)

Dr. Vlad VORNIC (Republica Moldova)

Alexandru KOVÁCS, traducător, corector (limba engleză, limba franceză, limba germană) (România)

Dr. Ștefan VASILE, responsabil de indexarea revistei (România)

Dr. Denis TOPAL, concept copertă (Republica Moldova)

Dr. Bianca PREDĂ-BĂLĂNICĂ, concept grafic (Finlanda)

Dr. Mihail BĂȚ, machetare și aranjare în pagină (Republica Moldova)

Colegiul de redacție nu răspunde de opiniile exprimate de autori.

The editorial board is not responsible for the opinions expressed by authors.

Toate lucrările publicate în Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) sunt recenzate de specialiști în domeniu (peer-reviewed journal).

Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) este publicația anuală a Institutului de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale (ICBE) din Chișinău.

Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare (RAASI) este indexată în bazele de date internaționale [CEEOL](#) și [ERIHPLUS](#).

Editare și tipar: Bons Offices

ISSN: 2587-3768

E-ISSN: 2587-3776

Chișinău 2022

Cuprins

STUDII // MATERIALE // NOTE

- Daniel Garvăn, Gabriel Stăicuț, Gabriela Sava
Câteva elemente de datare a așezării Boian–Giulești de la Pietrosu (județul Buzău)
Chronological markers of the Boian–Giulești site from Pietrosu (Buzău County) 7
- Cristian Eduard Ștefan
Early metallurgy north of Danube: A necklace from a Boian – Vidra grave discovered at Glina–La Nuci
Metalurgia timpurie la nord de Dunăre: un colier dintr-un mormânt Boian–Vidra descoperit la Glina–La Nuci 23
- Adela Kovács
Unelte din cultura Cucuteni: polonicele din lut între utilitate practică și simbol
Tools from Cucuteni Culture: Ladles made in clay, between everyday use and symbol 39
- Maria-Cristina Ciobanu, Felix-Adrian Tencariu
Recent discoveries of mat imprints on pottery from Cucuteni–Cetățuie (Iași County, Romania). Thoughts and experimental tests on the use of braided supports in forming prehistoric ceramics
Descoperiri recente de impresiuni de rogojină pe ceramică de la Cucuteni–Cetățuie (jud. Iași, România). Considerații și teste experimentale privind utilizarea suporturilor împletite în modelarea ceramicii preistorice 67
- Svitlana V. Ivanova
The North-West frontier of the Black Sea steppe in the Early Bronze Age
Nord-Vestul Mării Negre ca „spațiu de frontieră” al stepei la începutul epocii bronzului 89
- Alin Frînculeasa, Daniel Garvăn, Angela Simalcsik, Octav Negrea, Roxana Munteanu, Cătălin Dinu, Ana Ilie, Laurențiu Grigoraș
Ritualul lamnaia și persistențe locale în prima jumătate a mileniului al III-lea (complexe funerare cercetate în anul 2021 în nordul Munteniei)
The Yamnaya ritual and local persistence in the first half of the third millennium BC (funerary features researched in 2021 in northern Muntenia) 127

- Bianca Preda-Bălănică
Note on a Pădureni type shaft-hole axe from northern Muntenia
Notă despre un topor de tip Pădureni din nordul Munteniei 167
- József Puskás, Zoltán-József Botha
Contacts between south-eastern Transylvania and the Upper Tisza Basin during the Middle and the Late Bronze Age
Contacte între sud-estul Transilvaniei și bazinul superior al Tisei în perioadele mijlocie și târzie ale epocii bronzului 187
- Dmitriy A. Kiricenko, Angela Simalcsik
Modificarea formei capului/craniului în Caucazul de Sud și Orientul Apropiat în perioada târzie a epocii bronzului – perioada timpurie a epocii fierului. Date arheologice și antropologice
Changing the shape of the head/skull in the Southern Caucasus and the Middle East in the Late Bronze Age and Early Iron Age. Archaeological and anthropological data 213
- Lucian Munteanu, Nicoleta Vornicu
Contribuții la problema imitațiilor de denari romani imperiali din Moldova. Descoperirea monetară din necropola de la Dumitreștii Gălății (comuna Schitu Duca, județul Iași, România)
Contributions to the topic of imitations after Roman imperial denarii from Moldavia. The monetary discovery from the necropolis of Dumitreștii Gălății (Schitu Duca Commune, Iași County, Romania) 257
- George-Dan Hânceanu, Angela Simalcsik, Lăcrămioara-Elena Istina
Necropola din secolele II-III d. Hr. de la Porcești/Moldoveni (punctul Dealul Gabăra), județul Neamț, România. Interpretări arheologice și antropologice despre câteva morminte de incinerare
The necropolis from the 2nd-3rd centuries AD from Porcești/Moldoveni (Dealul Gabăra point), Neamț County, Romania. Archaeological and anthropological interpretations of several cremation graves 267
- Ștefan Honcu
Un nou tip de amforă atestat în Barbaricum-ul de la est de Carpați. Amfora de tip Forlimpopoli descoperită la Polocin
A new type of amphora attested in Barbaricum in east Carpathians area. The Forlimpopoli amphora type discovered at Polocin 311
- Gabriel Vasile
Osteodistrofia biparietală – o manifestare neobișnuită. Asupra unui schelet medieval de pe teritoriul României
Biparietal osteodistrophy – a rare condition. On a Medieval skeleton on the territory of Romania 319

- Robert Daniel Simalcsik
Populații medievale de pe teritoriul statului medieval moldovenesc comparate prin câteva elemente antropologice
Mediaeval populations on the territory of the Mediaeval State of Moldova compared through some anthropological elements 341
- George-Dan Hânceanu, Andrei Baltag
Cercetări arheologice din anii 1969-1970 în cimitirul medieval al bisericii *Precista Mică* din Roman
Archaeological research from 1969-1970 in the medieval cemetery of the Precista Mică Church in Roman 367
- George-Cătălin Fedor
Memorie colectivă și specific local într-o comunitate rurală moldovenească
Collective memory and local specific in a Moldovan rural community 411

RECENZII // PREZENTĂRI DE CARTE

- Adela Kovács, Alexandru Nechifor, Constantin Aparaschivei
Frumusețea transpusă în lut. Catalogul statuetelor antropomorfe cucuteniene din Muzeul Județean Botoșani
- Яна Яковичина, Оксана Куценяк // Yana Yakovychyna, Oksana Kutseniak
Трипільська антропоморфна пластика у фондах Львівського історичного музею // The Trypillian anthropomorphic plastic art in the collection of Lviv Historical Museum
Cristian Eduard Ștefan 425
- Lista autorilor / List of authors 429
- Norme de redactare / Publishing Rules 431

Memorie colectivă și specific local într-o comunitate rurală moldovenească

Cătălin-George Fedor¹

Rezumat. Articolul de față prezintă rezultatele unui studiu de antropologie socială realizat într-o comunitate rurală din zona Moldovei (România). Scopul este de a evidenția rolul memoriei individuale în crearea unei memorii colective care ajută la identificarea specificului local. Populația investigată este de vârstă matură și înaintată. Din punct de vedere metodologic, am apelat la metode calitative. Rezultatele scot în evidență memoria locuitorilor privind istoria satului și a comunității, aspecte confesionale și etnice ale comunității, respectiv tradiții și specific local, iar concluziile pot constitui premise pentru dezvoltarea ulterioară a comunității. **Cuvinte cheie:** comunitate locală, auto-percepție, memorie colectivă, specific local.

Collective Memory and Local Specific in a Moldovan Rural Community. This article presents the results of a social anthropology study conducted in a rural community in the area of Moldova (Romania). The aim is to highlight the role of individual memory in creating a collective memory that helps identify local specifics. The investigated population is mature and elderly. From a methodological point of view, we used qualitative methods. The results highlight the memory of the inhabitants regarding the history of the village and of the community, confessional and ethnic aspects of the community, respectively traditions and local specifics, and the conclusions can be premises for the further development of the community.

Keywords: local community, self-perception, collective memory, local specific.

.....

Introducere

Lucrarea pe care o prezentăm în continuare aduce în discuție rezultatele unei cercetări de antropologie socială realizată în localitatea Traian, jud. Neamț (România), care își propune o evaluare a specificului local. Comunitatea este preponderent catolică. Așa cum am procedat și în studiile publicate în numerele anterioare ale Revistei de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare, pornim de la aceeași paradigmă interpretativă a comunității locale (Fedor 2014),

¹ Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov”, Academia Română Filiala Iași; Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Chișinău; cgfedor@yahoo.com

conform căreia, în general, prin comunitate locală înțelegem membrii unui grup mai mult sau mai puțin omogen care își afirmă o anumită formă de identitate dată de conștiința unui trecut sau a unei origini comune. În egală măsură, această identitate (asimilată adesea cu specificul local) este construită de membrii comunității respective. Acest fapt, pe care putem să-l numim de conștiință, se fundamentează pe unele criterii relativ obiective, cum ar fi locul, instituțiile sau trăsăturile culturale care conțin aspirațiile și proiectele comune. Rezultă, astfel, faptul că apartenența comunitară, în calitate de fapt de conștiință, poate fi definită prin semnificația pe care o dă individul criteriilor enumerate mai sus. Altfel spus, acestea își dobândesc semnificația de trăsături comunitare numai în măsura în care sunt activate și integrate în conștiința unei identități comunitare. În acest articol vom pune accentul pe rolul jucat de specificul local care poate constitui liantul între trecutul, prezentul și viitorul unei comunități.

Metode de cercetare

Cercetarea realizată pe teren în comunitatea din Traian are caracter calitativ. Din acest punct de vedere, am aplicat trei interviuri comprehensive. Am optat pentru acest tip de interviu deoarece permite subiectului interviuat explorarea temei până la saturarea ei (Blanchet *et alii* 1998). Un accent deosebit am acordat poveștii vieții, având ca finalitate conturarea memoriei individuale și colective (Atkinson 2006).

Grupul țintă al studiului a fost reprezentat de persoane de vârstă matură și înaintată, depozitare ale memoriei colective specifice comunității din Traian. Întrebările au fost adaptate la nivelul de înțelegere al subiecților investigați, cu un limbaj potrivit gradului de înțelegere al lor. Persoanele interviuate și-au dat acordul în vederea realizării interviului. Am adus la cunoștința subiecților caracterul confidențial al informațiilor oferite în cadrul interviului. Interviurile s-au desfășurat într-un cadru cunoscut și acceptat de respondenți și anume într-un birou din casa parohială aferentă bisericii catolice din localitate.

Corpusul de date cules prin interviurile individuale a fost supus operațiilor de codare, pe baza ierarhizării importanței datelor și a recurențelor întâlnite, cu scopul construirii categoriilor și temelor. Ne-am propus să creăm o înțelegere a semnificațiilor latente ale mesajelor analizate, conform modelului Grounded Theory (Corbin, Strauss 1990), abordare metodologică care pune accentul pe modul în care datele și analiza lor sunt produse ale interacționismului simbolic. Ulterior, conceptele și temele au fost organizate într-o schemă narativă care însumează cunoașterea obținută asupra subiecților de interes ale cercetării. Axele tematice urmărite au constat în: Memoria locuitorilor privind istoria satului și a comunității; Aspecte confesionale și etnice ale comunității; Tradiții și specific local.

Rezultatele cercetării

Memoria locuitorilor privind istoria satului și a comunității

În urma analizei interviurilor realizate se disting, în memoria locuitorilor, două perspective cu privire la originea localității Traian, din județul Neamț.

Prima perspectivă presupune faptul că înființarea satului a avut loc acum aproximativ 120 de ani, prin împrăștierea sătenilor din zona Săbăoani, Secuieni, Butnărești și Bârjoveni din județul Neamț. Aceștia au fost urmați, mai târziu, de rude care au cumpărat loturile învecinate de pământ.

„Au fost împrăștiți în zona de lângă Roman, aici, niște cetățeni de prin Secuieni, Butnărești, Bârjoveni și aduși aici ... Și, după aceea, și-a luat fiecare câte un prieten, câte-o rudă, câte-un frate. De exemplu, eu știu că mă trag de pe la Săbăoani. Că i-a dat lu' bunicu' răsbunicu' meu, i-a dat lu' bunicu' și la alt frate care stătea în față. Avea patru, avea trei copii și a zis: «Bă, al treilea ar vrea să se mute la ... ? Ce faceți? Îl vând [*pământul*] ăsta, îl dau la un străin sau îl luați voi?». Și bunicu' cică: «Îl cumpăr eu, tată, îl cumpăr eu.» Și l-a cumpărat el.” (Traian, I1)

„Eu mă uit acum la comuna mea, la Săbăoani. Eu îi spun clar, ăla-i Săbăoaniu, nici nu încapă discuție. E o diferență, deși noi avem rădăcinile de acolo, suntem familii venite de la [*altă parte*] ... dar nu în totalitate de la Săbăoani.” (Traian, I2)

A doua perspectivă asupra originii satului Traian, fără a nega procesul de împrăștiere discutat mai sus, este susținută de faptul că, deși dovezile scrise despre existența satului sunt de acum aproximativ 120-150 de ani, descoperirile arheologice realizate în zonă atestă faptul că așezarea este mult mai veche. În susținerea acestei teze sunt aduse ca argumente descoperirile arheologice constând în vase de lut fabricate manual².

„Despre Traian se vorbește foarte puțin, da' de la o dată recentă. Deci, de unde avem noi dovezi scrise. Dar nu, nu este adevărat. Traianu' are o vechime mult, mult mai mare. De ce? Ne face dovada ... anumite descoperiri. Descoperiri! ... Chestiuni întâmplătoare. Cineva și-a făcut casă, a săpat un beci. La adâncime de doi metri a găsit vase. Acele vase, [*de*] care am și eu două, bănuiesc că sunt de cult, că altă utilitate nu văd ce ar fi putut. Nu-i făcută pe roata olarului, ci este modelată așa, are un motiv geometric sau o chestie care se repetă. Dar tot la fel. Când nu este făcută într-o perioadă când omul deja avansase, este mult, mult mai încolo.” (Traian, I2)

Una dintre istorisirile rămase în memoria comunității este aceea a unui locuitor care, copil fiind, donează muzeului din Roman unul dintre vasele de lut găsite.

² Ni se pare demn de remarcat faptul că membrii comunității au cunoștințe despre descoperirea unor vase cucuteniene pe teritoriul localității. Pentru informații suplimentare privind descoperirile preistorice de la Traian, recomandăm lucrările lui C. Bem (2007) și S. Marinescu-Bîlcu (1974).

„Domnu’ ... a găsit când era copil un vas ... care el, copil fiind, așa ... așa l-a curățat și l-a dus la muzeu la Roman. L-a dus acolo și ăia au apăsat pe buton și a venit securistu’: «Băi, unde l-ai găsit?; Păi, uite, bădie, l-am găsit în cutare loc, uite așa!». Și a luat bietu’ copil o bătaie, [pe] care a povestit-o acasă și nimeni n-a mai avut curaj de acum încolo, când găseau dovezi din astea de materiale, de existența omului pe teritoriu’ ăsta, să mai spună cuiva.” (Traian, I2)

Prin prisma acestei istorisiri, diverse instituții ale vechiului regim politic intervin în ascunderea dovezilor istorice ale localității, descurajând popularizarea informațiilor cu privire la trecutul mai vechi al comunității.

Comunitatea din Traian parcurge mai multe etape de transformare care își pun amprenta asupra a ceea ce este ea astăzi. Ne referim la dezvoltarea infrastructurii și la diversele procese de migrație a populației.

Introducerea iluminatului public și a mijloacelor de transport în comun se produce cu întârziere în localitatea Traian, față de localitățile învecinate, precum Săbăoaniul, după relatările intervievaților. Întrebat ce își amintește a fi specific pentru comunitatea veche din Traian, unul dintre intervievați răspunde:

„În primu’ rând, ca un lucru negativ, îmi amintesc ... eram mărișor, cred că aveam vreo 16 ani, vreo 17 ani, când s-a tras curent electric aici. Fiind doar la 5 km de Roman. Satele din vale fiind Tămășeni, Adjudeni, se vedeau când venea noaptea, iar strada era neiluminată [la noi]. Deci trebuia să înveți mai mult ziua, ca să nu te prindă noaptea...” (Traian, I1)

„Într-adevăr, aveam mijloc de transport, de la drum mergeam un kilometru jumătate pe jos și de acolo luam spre oraș, și mult mai târziu s-a făcut mijloc de transport auto care să deservască și Traianu’. Că era Săbăoaniul, Barticești, Boțești, Gherăești. Mi-amintesc că [o dată] am făcut 57 de km pe jos.” (Traian, I2)

În urma analizei interviurilor se conturează două imagini diferite ale localității Traian în comparație cu localitățile învecinate, de exemplu Săbăoani.

O primă imagine este aceea a unei localități mai înapoiate decât cele din jur ca urmare a dezvoltării cu întârziere a infrastructurii.

O a doua imagine este aceea a unei comunități cu oameni mai harnici și mai educați decât în localitățile învecinate.

„Că domnea armonia ... deci, era interesant că la vremea când eram eu copil și cu mult înainte, nu se strigau pe nume: «Băi, cutare! Băi, Ioane! Băi, Vasile!; Domnu’!; Domnu’ Ianoș, domnu’ Garoș, domnu’ cutare!». Nu prea se întâlnesc prin satele vecine ... Eu le spun întotdeauna ... nevastă-mea e din Săbăoani și așa mai departe ... Să nu folosesc un cuvânt dur, dar la cât se laudă că sunt zece, douăsprezece mii de suflete, la câte vârfuri au, nu dovedesc a fi intelectuali foarte. Și nu trebuie să fii neapărat dotat intelectual, ca să fii un bun gospodar.” (Traian, I2)

Astfel, în memoria comunității a rămas o povestire având conținut anecdotic și care caracterizează în mod pozitiv comunitatea Traian.

„Și a rămas o vorbă care n-a fost aruncată aiurea, da' a prins rădăcini. Pe undeva în misiunile care le-a avut, nu știu ce, [*părintele*] a fost întrebat și zice ‚Băi!›, nu știu cum se adresau ei când sunt ... știți ... A fost întrebat care-i capitala României și părintele răspunde: ‚Traian!›; ‚Traian, da, ai dreptate.› Și eu am învățat la școală că așa este, Traian este capitala României. Ei, pentru noi a rămas chestiunea aceea, o snoavă binevenită, dar ne-a mobilizat. Știți cum e mușuroiu' ăla de furnici, când îl agiți olecuță, își scoate antenele. E o chestie de atenție. Și noi cei puțini care am mai rămas, vrem, și pe bună dreptate, nu cu sacrificii, nu cu nu știu ce, să readucem la viață [*mândria locală*] ...” (Traian, I2)

Această povestire are rolul de a conștientiza membrii comunității de importanța pe care comunitatea o poate avea pentru fiecare dintre ei și de a-i mobiliza pe aceștia pentru a crește gradul de dezvoltare și de coeziune a societății.

În altă ordine de idei, membrii localității Traian iau parte la mai multe procese de migrație. În zona localității Traian au funcționat întreprinderi industriale, precum o uzină de țevi, o întreprindere de metale rare și o fabrică de zahăr. Funcționarea lor a determinat fluxuri de populație.

Avem o migrație de tip rural-rural a locuitorilor din satele învecinate către localitatea Traian, cu scopul de a obține mai ușor un loc de muncă la fabricile din zonă.

„Fiind un sat mai aproape de oraș, îmi amintesc [*cum*] cetățeni mai mari ca mine, veniți din alte sate, s-au căsătorit aici în sat ca să aibă acces mai ușor spre uzina de țevi, spre IMR, spre fabrica de zahăr, fabrici care pe atunci funcționau perfect, știți?” (Traian, I1)

Existența fabricii de zahăr a determinat, de asemenea, stabilirea (temporară) de persoane provenind din Belgia, Polonia și Germania în zona localității Traian. Deși numărul acestor persoane nu apare ca fiind foarte ridicat, ele au influențat modul de viață al locuitorilor sub două aspecte.

Prima influență este din punct de vedere financiar.

„Aia a fost o societate danubiană-belgiană, care a venit și a făcut fabrica de zahăr aici lângă noi, și acolo era o sursă de bănuți. Ai noștri făceau agricultură, își făceau necesaru' casei, așa. Iar pentru un bănuț, mergeau în perioada de prelucrare a sfeclei, care dura vreo 3 luni, și își făceau un bănuț care-i ajungea o lună de zile.” (Traian, I2)

În al doilea rând, se remarcă influența prin împrumutul de habitusuri, precum respectarea orarului fix de lucru, seriozitatea și obiceiuri de interacțiune socială.

„Ei luau contact cu civilizația. Civilizația autentică. Belgianii au lăsat [*obiceiuri*] după ce-au plecat, patronii și-au lăsat specialiști, și-au lăsat în toate punctele cheie,

și-au lăsat oameni de-ai lor. Belgieni de origine, au învățat românește, ai noștri au învățat și ei ca să poată comunica. Au lucrat polonezi, au lucrat nemți, era colonia fabricii, știți ... Deci, probleme de contacte.” (Traian, I2)

„Acea fabrică de zahăr a avut influență. Omu’ trebuia să fie la ora șase dimineața la serviciu. La ora zece se servea, ce serveau ăia de acolo. La ora două veneau acasă, veneau acolo așa frumos, se duceau pe câmp, făceau treabă. Deci, era un program, problemă de program.” (Traian, I3)

„Este interesant când au venit nemții aici ... ei, când au venit, s-au instalat acolo la școală frumos, au luat bățile de la tanc, au scos patefonu’. Au scos muzicuța așa ... și ne-au băgat în școală, ne-au învățat să valsăm, să cerem permisiunea unei domnișoare, s-o invităm la dans. Lucruri care, multe, noi nu le știam. Ei, și ăștia ca o sugativă, tot ce-a fost nou și interesant și frumos au absorbit și s-a dus mai departe.” (Traian, I2)

Astăzi localitatea Traian, ca urmare a faptului că este străbătută de drumul european 85, reprezintă un loc de tranzit pentru navetiștii care parcurg zilnic traseele Roman-Neamț. În opinia intervievaților, aceasta reprezintă o sursă de diversitate culturală și conduce, în sens invers, la scăderea gradului de coeziune a membrilor comunității.

„Și ca să poată face naveta, că și acum, de exemplu, mulți care vin în zona Romanului, vin de la 15-20 de km spre Piatra Neamț. Spre Bozieni, Bodești, Dulcești, eu știu ce sate ... Deci, adunătură de oameni, eu zic că îi dispersează. Fiecare vine cu obiceiul lui, cu tradiția lui. Vrea să-și impună [*obiceiurile*] ... A venit ăla și vezi că are alte idei, vine ălalt și zice că nu face așa, asta-i dispersiunea dintre oameni.” (Traian, I1)

Migrația externă, din localitate spre țări precum Spania și Italia, reprezintă al doilea tip de migrație care a influențat dezvoltarea comunității. Aceasta a avut o motivație accentuat pecuniară și a transformat comunitatea sub două aspecte.

În primul rând, locuitorii au investit în ridicarea standardelor de locuit.

„Da, au plecat mai de peste tot ... Influența se vede pe partea financiară pentru că au trimis bani în țară. Probabil au venit și ei, că n-am urmărit eu treaba asta, s-au ridicat câteva case frumoase, vilșoare. S-au făcut îmbunătățiri la casele vechi, au mai ajutat părinții ... Se cunoaște, se cunoaște.” (Traian, I3)

În al doilea rând, locuitorii și-au modificat așteptările cu privire la standardul de viață în comunitate.

„Și sunt mulți plecați în afară, au început să se facă comparații, aud discuții când merge un om să plătească o factură: ‘Păi în Italia nu se plătește așa, în Germania nu se plătește așa ...’” (Traian, I1)

Remigrația urban-rural și extern-rural reprezintă un alt proces care a contribuit la transformarea comunității din Traian. Intervievații noștri au locuit perioade

îndelungate la oraș, pentru ca în ultimii ani să se întoarcă în localitățile de origine. Chiar și unii copii ai acestora, care au lucrat și au călătorit în diverse țări, au decis să se întoarcă în localitate.

„Că dacă ficioru’-miu, o chestiune [*să vă spun*] ... ăsta care a stat trei ani pe un vas de croazieră ... Poftim, adică a văzut lumea, cu alte cuvinte și nu numai peisajele, da’ a văzut și oamenii și contactul [*cu alte culturi*] ... Acum este acasă la Traian, lucrează cu mine, e o problemă dacă am reușit să-l aduc? Să-l determin, a lăsat lumea aia care-i oferea [*multe*] ... și a venit la micile noastre ... nu? La ai lui, la origine, la nu știu ce. Da, e o chestie care îl cheamă, nu? Cum vine somonu’ săracu’ din ... nu?, de unde a plecat el la izvoru’ ăla, de unde a plecat el. Chinuit, distrus și așa mai departe. E o treabă specială [*pe*] care noi oamenii n-o știm de unde vine, dar ea vine.” (Traian, I2)

O parte a remigranților vine cu obiceiuri diferite și intervine activ în transformarea vechilor obișnuințe ale comunității. Aceștia stabilesc legături cu liderii comunității, uneori se transformă ei înșiși în lideri și propun soluții de îmbunătățire a acesteia.

„Din comunitate ..., [*pe*] părintele l-am asigurat din start ... ar putea fi și se poate lucrul ăsta, deși pare curios. A, ... crâșmarii. După preot, crâșmarii, adică: «Domnule, dacă ne adună pe noi care suntem colo așa.» A, nu m-am prezentat suficient: am și eu o crâșmă, un magazinaș modest. Și crâșmă. Așa, dacă ne-ar lua pe noi, toți crâșmarii și părintele, să ne facă propunerea noastră: «Băi, fraților, stați olecuță. Hai să ne înțelegem asupra unei chestiuni, există concurență, treaba voastră. Tu vinzi cu cât vrei, ăla-i clientu’ tău.», asta-i altceva. Dar e altă problemă: «Băi, e slujbă, cât durează? O oră, închideți, închideți, luați-o la modul serios.» A, ... eu am discutat aspectul ăsta, dar trebuie cu toții [*să acționăm*] ... Și problema asta nu este chiar sută la sută la îndemâna preotului. Poate face și primaru’, poate face și polițistu’ ..., autoritățile locale, să vadă că suntem echipă care punem [*problema*] la modul serios. La mine nu se cântă manele, clar cine-a pus telefonu’ cu manele a dispărut. Zic: «Băi, sunteți stricați la cap? Altceva nu mai există?». Și au început să înțeleagă.” (Traian, I2)

Aspecte profesionale și etnice ale comunității din Traian

În localitatea Traian se regăsește atât populație de confesiune catolică, cât și ortodoxă. Dacă inițial satul a fost preponderent ortodox, în timp numărul populației catolice a crescut. În prezent, în localitate există câte o biserică pentru fiecare confesiune, iar conviețuirea dintre cele două populații este armonioasă.

„Păi satul ăsta, prima dată când s-a înființat, că am auzit la bunici, urma să se formeze religia ortodoxă. Au fost împroprietăriți mai mulți ortodocși din zona Dulcești, Butnărești, Secuieni. Printre care și câțiva din Săbăoani. Și cu timpu’

s-a mărit numărul de catolici și ortodocșii au rămas în minoritate. Deci, biserica ortodoxă e făcută prin contribuția satului pe la 1900, dacă nu mă înșel. Pe când a noastră [cea catolică] e făcută prin contribuția oamenilor.” (Traian, I1)

„Cât despre sat, am avut veniți din familii ortodoxe cu care ne-am înțeles. Că domnea armonia ... Au venit și familii ortodoxe, cu obiceiurile lor. Au venit de la Corduni, de la Simionești, din alte părți diferite. Așa ... și ar fi trebuit noi aici când ne întâlneam, să ... să iasă scânteii, până ne coagulăm, până nu știu ce. Nu! Dimpotrivă, fiecare [era] gospodar. Cel puțin, la familiile ortodoxe, nunțile care se făceau, se făceau cu orchestră, deci cu vioară, cu ... Noi am învățat un tango, noi am învățat un vals ... N-a existat între noi catolicii, au mai existat și ciocneli, și cutare, și băți, au mai fost scurte [altercații] ... Da' între familiile catolică și ortodoxă, exclus. Exclus total, nici, ... nu!, nici preotul, era părintele Romila - Dumnezeu să-l odihnească! - pe vremuri, [când] se făcea gardul la biserica ortodoxă și noi, copii, am dat cu pământ, făcusem noi ceva care ... și au venit aștia și s-au plâns părintelui: «Vai, ce ne-a făcut!» ... «Băi, bestiilor!», așa ne-a zis. Și noi: «Dom'le, de ce ne-a spus că suntem beschii?». Noi am înțeles că-i beschia care taie lemne. Până am aflat noi ce-i bestie. «Păi, sunt frații noștri, băi, voi vreți să înțelegeți?! Țăla-i Dumnezeu și-i același, și acolo, și acolo.» Și am avut și educație religioasă, deci aici s-a trăit.” (Traian, I2)

În acest context, preotul, ca lider al comunității, a contribuit la coabitarea armonioasă a populațiilor cu apartenență confesională diferită.

În localitatea Traian locuiește atât populație vorbitoare de limbă română, cât și populație vorbitoare de dialect ceangăiesc.

În urma analizei interviurilor, se conturează o explicație pentru existența vorbitorilor de dialect ceangăiesc în zonă. În primă etapă, întinderea imperiului austro-ungar până în zona Oituz a contribuit la schimburi lingvistice și la formarea dialectului ceangăiesc. În cea de-a doua etapă, locuitori ai zonelor vorbitoare de dialect ceangăiesc, precum Săbăoaniul, au migrat în localitatea Traian, în urma procesului de împrumutarea cu pământ în această zonă.

„Și toți care vin de pe la Săbăoani, [unde] se vorbea «ceangăiește», «ungurească». Sau cuvinte, unu' românesc, unu' unguresc. Și cu timpul' s-au dezobișnuit. De exemplu, când au fost copii mai mulți, au început să învețe unu' de la altu'. De exemplu, eu n-am putut să învăț limba asta «ceangăiește». O înțeleg, da' nu pot s-o rostesc pentru că nu [pot], da' totuși vorba, cuvântu' ăsta de «ceangău» provine de la zona Oituzului, Bacău, când a fost cu Austro-Ungaria, când a fost cu hotarurile acolo, s-a transmis de la cuvinte.” (Traian, I1)

În opinia subiecților investigați, ceangăii sunt considerați ca fiind o populație care a împrumutat cuvinte din limba maghiară, dar care la origine este română.

„Sunt români, dar vorbeau o limbă maghiară. Fiind hotaru' austro-ungar pe la Oituz, nu?” (Traian, I1)

Analiza interviurilor nu a relevat existența de controverse cu privire la originea etnică a comunității. De asemenea, nu s-a observat existența de intervenții din exterior care să creeze sau să alimenteze controverse cu privire la această origine etnică.

Un alt aspect important, considerăm noi, relevat din discuțiile cu membrii comunității, îl reprezintă traiectoria sentimentului de coeziune comunitară.

În urma analizei interviurilor, se conturează existența convingerii că între membrii comunității s-a redus gradul de coeziune socială, care caracteriza comunitatea, conform memoriei colective. Acest fenomen se manifestă prin lipsa participării membrilor comunității la evenimentele comune.

„Oameni stăteau la slujbă ... nu exista [*altfel*], după ce ieșeau bătrânii de la slujbă se pleca acasă. Acuma, fiecare ... [*pleacă imediat*]. Așa nu! Se opreau, erau bănci cu tot conturu' ăsta așa frumos așezate și discutau între ei, comunicau. «Băi, ce facem?». Și nu, nu era banu' atunci la putere.” (Traian, I2)

Cauzele acestei transformări constau, în opinia intervievaților, în dificultățile financiare pe care comunitatea le întâmpină.

„Păi nu mai sunt uniți că așa-i, cum să spun ... așa-s timpurile, știți, nu? Lipsa de bani, mulți au rămas fără salarii, mulți au rămas în câțiva ani până în pensie să nu mai aibă niciun fel de venit. Foarte mulți cu ajutoru' social, am înțeles. Și știți că banii totuși primează într-o familie și într-o comunitate. Când spui la cineva: «Băi, hai să facem cutare!»; «Da, băi, da' eu n-am cu ce să fac față.» Și parcă mai degrabă tăceai și tu din gură, nu trebuia să spui că vrei să faci. Că așa-i treaba nu poti să ...” (Traian, I1)

O altă cauză constă în desființarea spațiilor publice comune, în care interacțiunea dintre locuitori era favorizată.

„Știți, când autoritățile se implică totuși la modu' direct în comunitate, există fie o reținere, fie chiar o repulsie: «Ce vine ăla dom'le și ... nu știu ce?» Adică problema asta trebuie făcută olecuță discret. Deci nu afișând, știți, ... acolo ar fi o chestiune [*de rezolvat*]. Și, mă rog, ceva serios nu văd, totuși, care ar fi determinat ruptura asta între oameni. Ceva serios, [*e*] tot o chestiune artificială. Să sperăm că va trece, sperăm să ne facem un părculeț. Acolo era un părculeț unde este locul, acolo oamenii se întâlneau. Dacă se întâlneau, chiar dușmani fiind, dacă-l vedea vecinul, el avea să mimeze un răspuns la bună ziua sau o chestie timidă. Dacă eu îmi duceam nepotul în părculeț să se joace, că n-ai unde să-l lași, el automat avea să se joace cu nepotu' dușmanului meu. Dacă veneau ei acolo, ei n-aveau nimic, ei nu știau, nu suntem în tradiții ca în «Romeo și Julieta» și aveau să trăiască în pace. «Băi vecine, vezi că ...». Încearca să se înfripeze comunicarea, exact lucrul care a dispărut. Noi nu avem loc unde să ne ducem copiii să-i plimbăm, nu avem.” (Traian, I2)

Nu în ultimul rând, o altă cauză corelată cu cele de mai sus, constă în lipsa ajutorului reciproc.

„Erau uniți, păi când făcea unu' gard, se aduna toată strada sau toată ulița cum se spune. Și puneau un ibric de mâncare, un pahar de suc sau un pahar de apă, sau un pahar de rachiu și făceau juma' de casă sau o casă. Nu ca acum, plătești pentru a zugrăvi o cameră, plătești.” (Traian, I1)

Diversitatea religioasă și cea etnică nu apare ca generând probleme de coeziune socială în comunitatea studiată.

În urma analizei interviurilor, se conturează soluția colaborării dintre instituțiile comunității, și anume: școala, familia, biserica, administrația locală, pentru îmbunătățirea vieții membrilor comunității.

„Trebuie să le arătăm la cei care au rămas și la cei care vor veni după noi, că aici nu este totuși o chestiune minoră, Traian. Să înțeleagă omu' că are la origine familii sănătoase ... Asta e problema, așa, și am un exemplu chiar imediat lângă mine. Cât de rapid se orientează tânărul dacă este bine orientat și bine poziționat ... Mediul l-a determinat, l-a format. Și dacă s-ar face și în Traian să fie mediul ăsta, se poate, totuși, da' condiția [*este să conlucreze*] școala, familia, biserica. Biserica, dau un exemplu pentru că sunt aici. [*Poate*] nu are putere, dar dacă-i spune și învățătoru' același lucru [*pe*] care i-l spune și preotu', dacă-i spune și din familie și vecinu' și cutare și se face un «nucleu», se poate, se poate face.” (Traian, I2)

Pe lângă liderii formali ai comunității, se conturează și existența liderilor informali precum micii întreprinzători, care pot și ei contribui la modificarea comportamentului membrilor comunității prin acțiuni punctuale.

„Din comunitate, după preot, suntem noi, dacă problema asta nu este chiar sută la sută la îndemâna preotului, poate face și primarul, poate face și polițistu'. Autoritățile locale, să vadă că suntem echipă care punem [*problema*] la modul serios.” (Traian, I2)

În acest context, transpare ideea conform căreia, prin formarea de noi modele și schimbarea de habitusuri în comunitatea lor, se poate reveni la o formă de coeziune socială ridicată între membrii comunității.

Tradiții și specific local

În urma analizei interviurilor se disting elemente de tradiție locală, precum obiceiuri, sărbători și elemente de port tradițional.

Unul dintre obiceiurile menționate de către intervievați constă în ajutorul întregii comunități la construirea caselor, după cum am arătat mai sus. Diviziunea socială a muncii și profesionalizarea construirii de locuințe a condus la renunțarea la acest obicei.

Portul tradițional se caracterizează prin motivul bujorului cu frunze și petale și prin aplicarea mărgeluțelor. Motivul bujorului cu frunze și petale se cosea pe partea din față a iei și pe mânecă.

„Nu de asta, cu câteva x-uri, câteva șnururi și gata. Se lucra mult. Sau, de exemplu, se făcea cu flori de bujor. Trebuia să faci bujorul cu petală, cu frunză. Și mai mulți, bujori pe toată fața mânecii sau pieptul făcut numai cu bujori. E migălos ...” (Traian, I3)

Portul presupunea o muncă asiduă, de până la doi ani, prețul actual al costumului popular fiind insuficient pentru a compensa volumul de muncă pentru confecționarea acestuia. Soluția pentru păstrarea specificului local, în acest caz, o poate constitui utilizarea de tehnologii moderne în fabricarea produselor (vestimentare, de decorațiune interioară etc.), produse care să conțină elemente specific tradiționale, fără însă a le imita pe acestea.

„Să nu-i speriem cu cămășile care se coseau altădată. Alea sperie. Dacă te uiți acolo cu câtă migală, începând de la pânză. Că nu-i pânza oarecare, firul ăla care este e o chestie extrem de complicată și descurajează. «Și stai domnule, eu lucrez doi ani la asta, cât îmi dai pe ea?». Se pleacă de la chestiunea asta, se poate pleca de la tehnologie ... Foarte simplu, preșurile de, ... preșurile țărănești [*pe*] care le știm noi că le întindeau în fața casei, pe hol, că e o treabă. Acum, astea ar avea căutare, dacă noi am elimina totuși kitsch-ul. Noi vrem pavele, noi vrem gresie, noi vrem nu știu ce. Da, dacă ne-am face un pas olecuță spre rustic, știți, ... e o chestiune.” (Traian, I2)

Un alt element tradițional îl reprezintă utilizarea mărgelilor, element care se mai regăsește încă la costumele confecționate de femeile din comunitate.

„Este o doamnă aici, în sat, nu știu cum îi spune. Mi se pare că e venită în sat aici. Stă prin zona aceea, nu știu cum o cheamă ... A făcut [*vestimentație*] pentru corul bisericii. A făcut toate iile alea, dar stil mai modern, cum se face acum mai nou, din alea cu bilișoare, cu mărgeluțe, cu ... De exemplu, la mine soția poartă de la bunica pentru că are zeci de mii de, cum se cheamă, bilișoare din alea. Mărgeluțe mici, mici. Și înainte se făceau, într-o iarnă făceau doamnele. Într-o altă iarnă, că se făcea mai mult iarna. Că vara se purta pe câmp, se făcea partea din față. Sau partea din spate. După aia le spălau până se albeau, după aia le asamblau și le coseau.” (Traian, I1)

Înainte de anii 1970 locuitorii comunității au renunțat să mai îmbrace costumul popular tradițional, în timp ce locuitori din alte comunități precum Cleja, Valea Seacă, Valea Mare, Faraoni, continuă să-l îmbrace.

„E zona noastră care a cam dispărut. Să știți că în alte zone, zona Bacăului, Cleja, Valea Seacă, Valea Mare, Faraoni, pe acolo, știu că am făcut o școală pe la Bacău prin '69, '70, și în oraș veneau îmbrăcate așa. Și cred că și acum. În oraș, deci vin în oraș cu portu' popular.” (Traian, I1)

Momentele festive care marchează viața întregii comunități din localitatea Traian sunt, după cum relatează intervievații noștri, Boboteaza și Hramul satului, Lăsatul secului, Crăciunul și Paștele. Aceste sărbători sunt specifice tuturor comunităților creștine, nu doar localității Traian, însă intervievații le-au menționat

ca fiind sărbători importante ale satului. Acestora li se adaugă Sărbătoarea recoltei, specifică acestei comunități.

Boboteaza sau Sfântul Ioan, precum și Hramul satului sărbătorit pe 29 iunie, de Sfinții Petru și Pavel, sunt încă sărbători marcante ale comunității. În mod tradițional ele erau sărbătorite printr-o horă a satului, dar la acest obicei s-a renunțat în jurul anilor 1965-1966, perioadă în care s-a renunțat și la portul costumului popular.

„În primu' rând era hora duminicală. În fiecare, nu chiar în fiecare duminică, da' în special în perioadele când se pot face hore. [Nu] când sunt ăstea, posturi, când nu se pot face hore. Se făcea horă pe iarbă, frumos! De sărbători se făcea și un bal. De Crăciun, nu mai știu, a doua sau a treia zi de Sfântu' Ion, cum se spune la catolici de Bobotează. De Hram, când se face pe 29 iunie, Sfântu' Petru și Paul. Se făcea horă, bal ... Păi, cam prin '65, '66, cam de-atunci au dispărut.” (Traian, I1)

Hora duminicală, după cum am văzut, era un alt obicei tradițional al satului care reunea comunitatea. La ea se renunța doar în perioada de post. Începerea postului era marcată prin sărbătoarea denumită Lăsatul secului, care precede Miercurea cenușii, prima zi a postului Paștelui. Lăsatul secului este o sărbătoare care presupunea participarea comunității la slujba religioasă și pregătirea de mâncăruri deosebite. Până în jurul anilor 1959-1960, bărbații tineri din sat se deghizau în femei și bătrâni și vesteau începerea postului. Momentul era marcat printr-o horă a satului.

„Lăsatu' secului, se intră în post, postu' mare... este Miercurea cenușii cum ar veni, când se intră în post. Ei, prin ziua aceea, marți, în fiecare an cade tot marți. Este un obicei, se face o slujbă pentru a intra în post și se spune în biserică «De mâine vom intra în post și știm fiecare obiceiurile». Și este un obicei: se mănâncă găină, fiecare gospodar în funcție de numărul de persoane din familie taie o găinuță. De acolo face o ciorbă, o mâncărică de carne sau o fripturică și bea un pahar de vin și lasă secu'. Și știe că e ultima zi când poate să mai consume o bucată de carne, un pahar de vin. Și după asta intră [*în post*] ... când eram eu copil în ziua aceea se făcea horă pentru că intrai în post și nu mai aveai voie să dansezi decât după Paști. După postul Paștelui. Dar obiceiul nu mai este, ... țin minte că eram încă mic, deci până în '59-'60 se făceau mascați bărbați, flăcăi necăsătoriți se îmbrăcau în fete, în moșnegi și umblau prin sat. Și anunțau că «Azi e ultima zi și de mâine intrăm în post!».” (Traian, I1)

Sărbătoarea recoltei este un moment care marchează finalul toamnei și este o sărbătoare similară Zilei recoltei. Aceasta se caracterizează prin expunerea și sfințirea roadelor obținute de localnici și prin acordarea unei simbrii către preotul comunității.

„Sărbătoarea recoltei este un obicei foarte frumos. Eu l-am prins cum era pe timpuri, până în '89, cum era Ziua recoltei pe țară. Se făceau expoziții, se aduceau produse bune, frumoase, de calitate. Multe erau păstrate special pentru ziua aceea.

Așa și la noi, e al doilea an, al treilea an urmează anul ăsta. Fiecare vine cu produse din grădină, cu un cartof, cu un măr, cu o ceapă și [*le*] expune pentru a fi sfințite. Și care vor să le ia acasă, care nu, lăsăm la părintele. Că și părintele are familie, prieteni și vin și din afară, stau la masă și prin simbrie tot la fel ... Simbria este o datorie către biserică, de exemplu pentru fiecare comunitate. În special la sat. Pentru ca părintele să poată să crească o pasăre, să poată să crească un porc și pentru asta noi trebuie să contribuim cu niște produse care să fie, să aibă de unde crește asemenea produse, asemenea animale sau păsări. Și, de exemplu, știu eu un caz în zonele care sunt viticole, acolo se face, se strânge o găleată - două de struguri și se donează la biserică. Donează, contribuie la biserică pentru mersul bun al bisericii. Că doar parohia bisericii este prin contribuția noastră, a enoriașilor.” (Traian, I1)

Crăciunul se sărbătorește în localitatea Traian prin obiceiurile plugușorului, ursului și caprei. Paștele presupune vizita făcută sâtenilor de copiii din comunitate care anunță Învierea lui Hristos.

„Ei, obiceiul pentru copii, mai este că la noi de Anul Nou se umblă la urat. Din casă în casă fiecare copil. Se umblă cu plugușorul, cu un urs, cu o capră ... Și încă un obicei mai este în ziua de Paști. Copiii, până în opt-nouă ani, merg din casă în casă și anunță „Cristos a Înviat!” și gazda le spune „Adevărat a Înviat!”. Și le oferă un ou, un bănuț, un dulce, o napolitană, o ciocolată.” (Traian, I1)

Momentele festive ale satului Traian se suprapun sărbătorilor religioase și momentului strângerii recoltei, prin urmare ele au caracter religios și agrar.

Din analiza interviurilor, se conturează ideea că anumite elemente de identitate locală pot fi păstrate și promovate.

„El [*fiul*] are o prietenă, are [*prieteni*] aproape în toată lumea. Și are peste tot și manifestă interes pentru portul nostru. Nemțoaicele, dacă vrei să le faci un cadou frumos, du-le o cămașă de asta de in. Și umblă cu ele pe stradă, și englezoaicele la fel ... Când s-a dus în Noua Zeelandă s-a dus cu copilul la familia unde era el invitat, cu trăistuță, că Anul Nou l-a făcut acolo. Așa, trăistuțe de ale noastre, de la țară cum umblau copiii la școală. Unde își puneau abecedarul și călimara și nu știu ce. Și a avut de astea pe care le-a dus acolo. Vai, la mare cinste, la mare cinste! Știți și, făcând [*obiecte de vestimentație*] ... nu să fie beneficiar neapărat Traianu’, dar astea, promovate în lume, undeva mai departe ...” (Traian, I2)

Păstrarea identității locale se poate realiza prin integrarea elementelor tradiționale locale în stilul rustic (arhitectonic, vestimentar etc.) și promovarea acestuia la nivel internațional.

În urma analizei interviurilor se conturează perspectiva remigrației în satul Traian a locuitorilor plecați în străinătate.

„Eu văd [*localitatea*] că peste câțiva ani se va mări în continuare. Că cei plecați vin acasă, că ajung și ei la o vârstă de pensionare și se întorc oamenii acasă. O

parte, că o parte nu cred că o să vină, pentru că și-au format familiile acolo, copiii studiază în țările în care au plecat. În Italia, în Spania, și cred că vor cumpăra acolo, închiriază o casă. Mulți au și mașini acolo, nu mai vin acasă ... Sper ca o parte [dintre ei] să vină acasă, pentru că sunt mulți care-i atrag, îi atrag locurile natale. Și și-au mai făcut câte-o căscioară, o mai îngrijesc, o mai îmbunătățesc, îi mai fac un gard, văd că mai tencuiesc. Se pregătesc de bătrânețe.” (Traian, I1)

Concluzii

Principala instituție menționată ca având un rol activ în viața comunității este Biserica. Acțiunile Bisericii au constat în sancționarea conflictelor interconfesionale, acțiune ce are rolul de a integra în comunitate persoanele cu apartenențe confesionale diferite, marcarea momentelor importante ale comunității care îi implică pe toți membrii acesteia, cu rol în creșterea coeziunii comunității și utilizarea de elemente tradiționale specifice zonei, cu rol în conservarea specificului local, toate aceste aspecte fiind exemplificate mai sus.

O altă reprezentare importantă a locuitorilor asupra vieții comunității constă în colaborarea dintre reprezentanții instituțiilor locale, precum preotul, primarul, învățătorul (liderii formali) cu micii întreprinzători și oamenii gospodari din comunitate (liderii informali) pentru îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității. Obiectivul final al acestei colaborări îl constituie creșterea coeziunii sociale, gradul redus al acesteia fiind menționat ca o caracteristică actuală a comunității studiate.

Remarcăm un optimism temperat privind viitorul comunității. Membrii acesteia își doresc să păstreze valorile tradiționale date de familie, credința religioasă, istoria comunității și a Bisericii catolice, acestea fiind elemente constitutive ale identității și specificului lor.

Bibliografie

- Atkinson 2006:** R. Atkinson, *Povestea vieții. Interviu*, Iași, Polirom, 2006.
- Bem 2007:** C. Bem, *Traian Dealul Fântânilor. Fenomenul Cucuteni A-B*, Târgoviște, Cetatea de Scaun, 2007.
- Blanchet et alii 1998:** A. Blanchet, A. Gotman, F. de Singly, J.-C. Kaufmann, *Ancheta și metodele ei. Interviu, interviul comprehensiv, chestionarul*, Iași, Polirom, 1998.
- Corbin, Strauss 1990:** J. Corbin, A. Strauss, *Grounded Theory Research: Procedures, Canons, and Evaluative Criteria*, *Qualitative Sociology* 13(1), 1990, p. 3-21.
- Fedor 2014:** C. Fedor, *Towards a Postmodern Approach of Ethnic Community*, *Postmodern Openings* 5(2), 2014, p. 71-80.
- Marinescu-Bîlcu 1974:** S. Marinescu-Bîlcu, *Cultura Precucuteni pe teritoriul României*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1974.